

Агапова Каріна Вікторівна,
аспірант кафедри кримінального права
та кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ;

Конопельський Віктор Ярославич,
завідувач кафедри кримінального права
та кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ ХУЛІГАНСТВУ, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ МОЛОДІЖНИМИ УГРУПОВАННЯМИ В УКРАЇНІ

Анотація. У доповіді висвітлено сучасні аспекти зникнення дітей як в Україні, так і у всьому світі, шляхом аналізу даних, які представлені у щорічних доповідях «The International Centre for Missing & Exploited Children» (Міжнародний центр пошуку зниклих та експлуатованих дітей), «Missing Children Europe» (Міжнародна Федерація пошуку зниклих дітей у Європі) та Національної поліції України.

Ключові слова: дитина, запобігання, зникнення, викрадення, розшук.

Abstract. The purpose of the report is to make analysis of the modern cases of missing children according to annual reports materials prepared by «The International Centre for Missing & Exploited Children», «Missing Children Europe» and National police of Ukraine.

Keywords: child, prevention, missing, abuse, search.

Початок ХХІ століття позначився сплеском активності молодіжних рухів. Соціально-економічні й політичні перетворення в країні, процеси інтеграції в глобалізоване світове співтовариство призвели до зламу колишніх моральних цінностей, норм і традицій. Перманентні суспільні трансформації при недостатній увазі уповноважених органів державної влади до питань організації дозвілля дітей та молоді, їх зайнятості та відпочинку призвели до посилення радикальних течій, існування яких зовні почало виявлятися в протиправній діяльності неформальних об'єднань.

Головною із таких проблем є надмірно високий рівень кримінально протиправної діяльності, в особливості мова йде про кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності. Громадський порядок – це фундамент, на якому тримається соціальна сфера життєдіяльності громадян країни. Це

підтверджує і головний Закон держави – в Конституції України зазначено, що в інтересах громадського порядку можуть бути обмежені навіть права людини і громадянина. Під останніми законодавець розуміє свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань (ч. 3 ст. 34), свободу світогляду і віросповідання (ч. 2 ст. 35), свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ч. 1 ст. 36) тощо. У ч. 1 ст. 1 чинного Кримінального кодексу України 2001 року одним із завдань, покладених на кримінальне законодавство також визначено забезпечення охорони громадського порядку. Однак, не дивлячись на кримінально-правовий захист, саме громадський порядок часто стає об'єктом суспільно небезпечного посягання, одним із найбільш розповсюджених видів якого є хуліганство [1].

Відповідно до даних Міністерства внутрішніх справ та Офісу Генерального прокурора середній коефіцієнт хуліганства, що вчиняється молодіжними угрупованнями у загальній структурі кримінально протиправної діяльності за період з 2013 по 2020 рік складає 0,79%. Всього за досліджуваний часовий проміжок було зареєстровано 31506 хуліганств. У 2013 р. було зареєстровано 6315 хуліганств (1,12% від усіх зареєстрованих кримінальних правопорушень), у 2014 р. – 4962 (0,94%), у 2015 р. – 4120 (0,72%), у 2016 р. – 3896 (0,68%), у 2017 р. – 3308 (0,67%), у 2018 р. – 3215 (0,69%), у 2019 р. – 3290 (0,78%), у 2020 р. – 2400 (0,72%) [2; 3]. При цьому, не дивлячись на достатньо позитивну тенденцію, відображену в офіційній статистиці, фактична кількість такого роду протиправних діянь залишається не встановленою, що обумовлено їх високою латентністю. Наведені статистичні дані також є свідченням існування стабільної криміногенної загрози як громадському порядку та моральності, так і майже всім іншим суспільним відносинам, що можна пояснити політично та економічно загостреною ситуацією в Україні. Все це підтверджує об'єктивну необхідність у поглибленні соціального контролю над заходами, які здійснюються з метою запобігання кримінально протиправним діянням, а також у створенні сучасних, більш ефективних стратегій запобігання хуліганству в межах дотримання прав та свобод людини та громадянина.

У свою чергу забезпечення безпеки – це діяльність держави, суспільства в цілому та їх інститутів, що ґрунтується на принципах комплексного програмування та планування, мета якої полягає у досягненні та підтримці соціально прийняттого рівня захищеності основних прав і свобод особи та суспільства, законних інтересів держави від злочинних посягань. Стратегія забезпечення безпеки є складовою частиною більш глобальних стратегій; її мета полягає в недопущенні прояву криміногенних (стимулюючих злочинність) і власне кримінальних (проявів злочинності в конкретних кримінально караних діяннях) загроз на кримінологічних рівнях, зокрема:

загальносоціальне запобігання хуліганству, що вчиняється молодіжними угрупованнями має проводитись за наступними напрямками: а) правовий – розробка та інтегрування державних програм та стратегій удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази; перегляд кримінального законодавства в частині відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності; б) політико-економічний – підвищення рівня матеріального забезпечення громадян шляхом перегляду співвідношення середнього місячного доходу із цінами на товари та послуги (у тому числі – комунальні); в) соціальний – удосконалення процесу взаємодії з особливо уразливими категоріями громадян (особи похилого віку, особи з інвалідністю, вагітні жінки тощо); підтримка державних програм та заходів, спрямованих на популяризацію здорового способу життя; взаємодія з міжнародними соціальними організаціями; залучення ЗМІ; г) педагогічний – удосконалення системи правової освіти; популяризація культурного та наукового розвитку, творчості тощо;

до заходів спеціально-кримінологічного запобігання хуліганству, що вчиняється молодіжними угрупованнями, необхідно віднести: а) інформаційно-освітні – створення локальних спеціальних програм протидії кримінальним правопорушенням проти громадського порядку та моральності, популяризація серед населення законослужняності, а також елементарних заходів безпеки; б) соціальні – залучення громадськості та спеціальних організацій, діяльність яких спрямована на протидію кримінально протиправним проявам; в) тактичні – ведення картографічного обліку місць, в яких найбільш часто було вчинено хуліганство, кримінологічного обліку та прогнозування кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності; г) технічні – удосконалення технічного контролю за розважальними закладами; д) віктимологічні – виховна робота з особами з високим віктимним індексом;

до етапів механізму індивідуальної профілактики доцільно віднести виявлення осіб, схильних до вчинення хуліганських дій (ті, що мають певні залежності, притягувались до адміністративної/кримінальної відповідальності за хуліганство тощо); встановлення особливостей механізму кримінально-протиправної поведінки (детермінаційний комплекс); вивчення особи кримінального правопорушника, його громадської позиції та ролі у суспільстві (мікросоціальні зв'язки); планування запобіжних заходів із урахуванням індивідуального детермінаційного комплексу правопорушника; 5) реалізація індивідуально-профілактичних засобів; фіксація досягнутих результатів та тимчасовий контроль з метою своєчасного попередження рецидиву.

Таким чином, запобігання хуліганству, що вчиняється молодіжними угрупованнями є необхідною умовою становлення правової держави, що здійснюється на загальносоціальному,

спеціально-кримінологічному, індивідуальному рівнях. У свою чергу, спеціально-кримінологічне здійснюється на основі загальносоціального запобігання шляхом правового реагування на вчинення хуліганських дій та його рецидиву.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Вплив соціально-економічних процесів на злочинність в Україні та у світі (за офіційними матеріалами ООН, Всесвітнього банку, статистичного органу Євросоюзу (Eurostat), Державної служби статистики України): аналітичний огляд. Київ : ДНДІ МВС України, 2020. 54 с.

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора України. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.

Варава Дмитро Віталійович,
аспірант кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Анотація. З'ясовано стан дослідження та методологію вивчення запобігання втягненню молоді у вживання наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів в Україні;

Ключові слова: незаконний обіг наркотичних засобів; психотропні речовини, неповнолітні, молодь, схилення до вживання наркотичних засобів.

Summery: The state of research and methodology of studying the prevention of youth involvement in the use of narcotic drugs, psychotropic substances and their analogues in Ukraine have been clarified;

Keywords: drug trafficking; psychotropic substances, minors, youth, addiction to drugs.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України). Кожна людина має невід'ємне право на життя (ст. 27 Конституції України). Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49 Конституції України). Кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (далі НОН) негативно впливають на життя, здоров'я та благополуччя людей.[1]